

mgr Milena Marczak

Streszczenie pracy doktorskiej „Psychologia sportu i kultury fizycznej w Polsce do 1989 roku. Tradycje, kierunki badań, osiągnięcia”.

Psychologia sportu i kultury fizycznej stanowi ważny obszar analiz zarówno od strony dorobku teoretycznego, jak wyników konkretnych badań. W XXI wieku uważana jest za stosowaną subdyscyplinę psychologii, skoncentrowaną głównie na działaniach praktycznych, których efektem ma być wspomaganie możliwości psychofizycznych sportowca. Nie można jednak pomijać lub bagatelizować historycznego dorobku tej subdyscypliny, który opracowany został dotąd w stopniu zaledwie przyczynkarskim. Niniejsze studium jest próbą całościowego spojrzenia na rozwój polskiej psychologii sportu i kultury fizycznej w okresie minionych 150 lat.

Psychologia sportu i kultury fizycznej obejmuje czynniki mogące mieć wpływ na osiągnięcie wyższych wyników sportowych. Wskazuje się, że pomiędzy zawodnikami o wyrównanym poziomie technicznym, sprawnościowym i taktycznym czynniki psychiczne przyczyniają się do zwycięstwa. Wskutek tego w badaniach z obszaru kultury fizycznej poszukuje się czynników zwiększających rezerwy psychofizyczne zawodnika, które pozostają w zależności od zmiennych psychologicznych.

Praca ma charakter przeglądowo-koncepcyjny. Obejmuje ona omówienie dotychczasowego stanu wiedzy z obszaru psychologii kultury fizycznej i sportu w Polsce do 1989 roku. Celem pracy było opisanie kierunków rozwoju psychologii kultury fizycznej w Polsce oraz osadzenie ich w kontekście rozwoju gospodarczego, kulturowego, politycznego i społecznego poszczególnych epok. Podczas kwerendy źródłowej dla celów niniejszej dysertacji dokonano przeglądu i analizy ponad 2150 pozycji bibliograficznych.

Praca obejmuje okres kształtowania się i rozwoju psychologii kultury fizycznej i psychologii sportu w Polsce od XIX wieku do 1989 roku. Przyjęcie roku 1989 jako końcowej daty granicznej związane było z zakończeniem epoki komunizmu oraz przejściem władzy przez opozycję demokratyczną w Polsce. Wskutek tego nastąpiły przemiany polityczne, społeczno-gospodarcze oraz ustrojowe, które wpłynęły na stan polskiego sportu, podejście do aktywności ruchowej oraz kierunek i sposób prowadzenia badań w jej obszarze.

Całość rozprawy została podzielona na osiem rozdziałów. Rozdział pierwszy wprowadza do problematyki kultury fizycznej jako zjawiska historycznego. Następny

rozdział obejmuje genezę oraz charakterystykę rozwoju psychologii sportu na świecie. W kolejnych rozdziałach praca przechodzi do analizy problematyki kształtowania kultury fizycznej oraz psychologii sportu na ziemiach polskich w okresie zaborów, pierwszej wojny światowej, okresu dwudziestolecia międzywojennego, drugiej wojny światowej oraz okresu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Ponadto praca zawiera charakterystykę polskiej kultury fizycznej po 1989 roku oraz kierunków badań prowadzonych w ramach psychologii sportu do przełomu wieku XX i XXI.

Podsumowując, należy zwrócić uwagę na charakter aplikacyjny rozprawy. Zestawienie oraz omówienie tradycji badawczej, kierunków podejmowanych badań oraz osiągnięć w obszarze polskiej psychologii sportu i kultury fizycznej może stanowić punkt wyjścia do podejmowania kolejnych analiz i wskazywać nowe obszary badań. Ponadto praca pokazuje dotychczasowe ograniczenia w badaniach empirycznych z obszaru psychologii sportu oraz w pracach analitycznych w obszarze historii psychologii kultury fizycznej. Dokonano systematyzacji dotychczasowej wiedzy z obszaru psychologii polskiej kultury fizycznej. Poprzez nawiązanie do rozwoju innych dziedzin nauki, jak medycyna, higiena i pedagogika udowodniono w pracy interdyscyplinarność tematu oraz otwartość spektrum podejmowanych zagadnień badawczych. Dodatkową wartością rozprawy jest osadzenie rozwoju psychologii kultury fizycznej w kontekście historycznym obejmującym przemiany gospodarcze, polityczne i społeczne poszczególnych epok. Umożliwia to dokładniejsze zrozumienie kierunków podejmowanych badań oraz ich ówczesne znaczenie aplikacyjne.

Mela Milem